

דברי שיר

תשובות ונידונים בהלכה
מהגאון הגדול רבי שריאל רוזנברג שליט"א

גאב"ד בד"ץ ב"ב

פרשת בהר גליון מס' 9

בס"ד

אמר רב חסדא מאי דכתיב אהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות (ברכות ה):

היודע שלא יוכל לספור אחד מימי הספירה

ביאור דברי המשנ"ב בשני אופנים

ולכאורה משמע דהטעם שלא יברכו הוא דכיון דמסתמא יטעו ולא יספרו יום א', על כן אינם יכולות להתחיל למנות ספירת העומר בברכה, דאם ישכחו יום אחד נמצא כל הברכות שבירכו לבטלה, דאין זה תמימות. ולפי"ז ה"ה במי שידוע שודאי לא יוכל לספור יום אחד מימי הספירה אינו יכול להתחיל למנות ספירת העומר בברכה.

אמנם אחר העיון אין ראיה מדברי המשנ"ב, דיתכן כוונתו שודאי ישכחו יום אחד מלספור וישכחו שלא ספרו יום אחד, וימשיכו לספור בברכה ונמצא הברכות שבירכו מכאן ולהבא לבטלה, אך מה שבירכו עד ליום ששכחו, יתכן שאינם לבטלה.

ביאור יסוד מחלוקת התוס' והבה"ג

ג. והנה בפשטות יסוד מחלוקתם של התוס' והבה"ג היא האם המ"ט ימים של ספירת העומר כולם מצוה אחת שלמה, שיש מצוה לספור מ"ט ימים, או שכל יום הוא מצוה בפני עצמו, שיש מ"ט ימים שצריכים לקיים בהם כל יום מצות ספירת העומר, דהבה"ג למד שכל המ"ט ימים הם מצוה בפני עצמה, ולכך אם שכח לספור יום אחד שוב אינו סופר, דשוב אין לו מ"ט ימים שלמים שיספור בהם. מאידך תוס' למדו שכל יום מהמ"ט ימים הוא מצוה בפני עצמו, ולכך אף אם שכח מלספור יכול להמשיך ולספור בברכה, דכל יום יש לו את החיוב העצמי שלו.

וכיון שהתבאר שבפשטות הבה"ג למד שכל המ"ט ימים הם מצוה אחת שלמה בפני עצמה, נמצא שכששכח לספור יום אחד הוא הפסיד את כל המצוה, וכל ברכתיו שבירך עד לאותו היום ששכח הוא לבטלה.

ולביאור זה היה צריך להיות הדין לבה"ג, שאם יודע שודאי שאחד מימי הספירה הוא לא יוכל לספור, יהיה אסור לו להתחיל לספור עם ברכה.

ביאור נוסף בשיטת הבה"ג

ד. אמנם יש שרצו לבאר שמה שסבר הבה"ג שאם שכח יום אחד לספור שוב אינו יכול להמשיך לספור, אינו מטעם שכל המ"ט יום

מעשה באדם של"ע צריך לעבור ניתוח באחד מימי ספירת העומר, ואומרים לו הרופאים שודאי יצטרך להיות מורדם או מטושטש למשך יותר מ-24 שעות, וכעת שאלתו בפיו האם מותר לו להתחיל לספור ספירת העומר בברכה עד לאותו היום, על אף שידוע שודאי יפסיד יום אחד מלספור.

יסוד השאלה היא האם כששכח לספור יום אחד הוא הפסיד את כל מה שספר עד לאותו יום ונמצא ברכתיו לבטלה, או שרק מכאן ולהבא הוא לא יוכל לספור בברכה, אבל מה שספר עד ליום ששכח ודאי שקיים מצוה.

מחלוקת התוס' והבה"ג

א. הנה ידועה מחלוקת התוס' והבה"ג מנחות (דף סו. תוד"ה זכר למקדש) לגבי מי ששכח יום אחד מלספור האם יכול להמשיך ולספור, דשיטת הבה"ג שכיון שהפסיק יום אחד מלספור שוב אינו סופר משום דבעיא תמימות, וכתבו על זה התוס' דזה תימה גדולה ולא יתכן, אלא אף אם הפסיק יום אחד מלספור יכול להמשיך בשאר הימים לספור בברכה, וכיון דפליגי בזה הראשונים, להלכה פסק השו"ע (סי' תפ"ט סעיף ה') אדם ששכח לספור יום אחד, בשאר הימים יספור בלי ברכה לחוש לדעת הבה"ג.

לבה"ג האם הפסיד את כל מה שספר

ובעיקר דברי הבה"ג יש לדון האם כשלא ספר יום אחד הוא הפסיד אף את כל הימים שספר עד היום משום דבעינן תמימות וליכא ונמצא כל ברכתיו שבירך עד היום לבטלה, או שכל דברי הבה"ג הם רק מכאן ולהבא שאינו יכול להמשיך ולספור דבעינן תמימות, אבל מה שספר עד היום שפיר הוא ספירה.

הטעם שנשים לא יברכו בספה"ע

ב. והנה המשנ"ב (סי' תפ"ט סעיף ג') כתב וז"ל ונשים ועבדים פטורות ממצוה זו [של ספירת העומר] דהוי מצות עשה שהזמן גרמא, וכתב המג"א, מיהו כבר שויא עלייהו חובה, וכמדומה דבמדינותינו לא נהגי נשי כלל לספור. וכתב בשולחן שלמה דעכ"פ לא יברכו דהא בודאי יטעו ביום אחד, וגם ע"פ רוב אינם יודעים פירוש המילות, עכ"ל.

ואם נימא דהגאונים למדו שמצות ספירת העומר היא מצוה אחת על כל המ"ט יום לספור כל יום ויום, א"כ קשה טובא מה מהני מה שסופר בשביל אתמול, הרי כיון שצורת קיום המצוה היא עי"ז שסופר כל יום ויום מימי הספירה, א"כ כיון שחיסר אתמול מלספור הרי כבר הפסיד את כל המצוה ואינו יכול יותר להמשיך לספור.

אלא ע"כ הגאונים למדו שמצות ספירת העומר היא מצוה נפרדת על כל יום בפני עצמו, אך גם סברו הגאונים שבשביל שיהיה שם של ספירה זה אך ורק אם הספירה היא עיקבית עי"ז שסופר יום יום בלי חיסור. ומה שכתבו הגאונים שיספור גם את של אתמול אי"ז בשביל לקיים את המצוה של אתמול, דזה ודאי לא שייך לקיים את המצוה לאחר זמנה, אלא עיקר הסיבה שבשביל שיוכל להמשיך לספור צריך להשלים את הספירה של אתמול זה בשביל שיתקיים השם ספירה, דכיון שסופר את היום של אתמול, נמצא שמספרו שלם ללא החסר, וכך יכול להמשיך ולקיים את שאר המצוות של כל יום ויום.

חזינו מהכא דלמדו הגאונים דבשביל שיתקיים שם ספירה בעינן ספירת כל יום ויום ללא הפסק, וא"כ יתכן לומר דכך סבר הבה"ג דשם ספירה הוא רק היכא שסופר יום אחרי יום ללא הפסק. אמנם על החלק הזה שכתבו הגאונים שיוכל להשלים את מה ששכח חולק הבה"ג וסובר שספירה יכולה להיות אך ורק אם היא ביומה, ולכך לא יכול לספור את היום של אתמול, ונמצא שמה שפסק הבה"ג שמי ששכח יום אחד שוב אינו יכול להמשיך לספור, אין זה מטעם שחסר לו בקיום המצוה, דמצד קיום המצוה ודאי יכול להמשיך לספור, משום דכל יום הוא מצוה בפני עצמה, ומה שלא קיים את המצוה של אתמול אין זה מגרע מהמצוה של היום, אלא הטעם שהבה"ג סובר שאם פסק יום אחד מלספור שוב אינו יכול להמשיך לספור זה משום שחסר לו בשם ספירה, דמכאן והלאה אין זה ספירה עיקבית, כיון שהחסר יום מהמספר.

ולפי ביאור זה, גם אם הוא יודע שעתיד לחסר יום א' יכול הוא לספור בברכה עד אותו יום, והברכות שמברך אינם לבטלה כיון שמקיים ספירה כדיון.

הוא מצוה אחת בפני עצמה, אלא אף הבה"ג מודה שכל יום הוא מצוה בפני עצמה, ומה שאינו יכול להמשיך לספור זה מטעם שסבר הבה"ג שבשביל שיהיה שם של ספירה זה אך ורק אם הספירה היא עיקבית ללא שום חיסור, דעי"ז שסופר יום ועוד יום מתקיים המספר מ"ט, אך אם מחסר מספר מהספירה אין לזה שם של ספירה, וזהו הטעם שאם שכח יום אחד מלספור ספירת העומר שוב אינו יכול להמשיך ולספור, משום שכיון שהחסר יום אחד מהספירה, שוב אין לזה שם של ספירה.

ולטעם זה נמצא דאף לבה"ג מה שספר עד ליום ששכח, הוא שפיר קיום מצות ספירה, משום שעד ליום ששכח היה כאן שם של ספירה כדיון שהרי ספר יום אחרי יום, וכיון שכל יום הוא מצוה בפני עצמו הרי קיים את המצות ספירה כדיון ואין בברכותיו לבטלה.

ונמצא לביאור זה דאף לבה"ג אדם שיודע בודאי שבאחד מימי הספירה לא יוכל לספור אפ"ה מותר לו להתחיל לספור עם ברכה, דכל יום הוא מצוה בפני עצמו, וכל זמן שלא החסר יום מהספירה הוא קיום מצות ספירה כדיון.

ראיה שבשביל שם ספירה בעינן ספירת כל יום

ה. ויש להביא לזה ראיה מהגאונים שבשביל שיהיה שם של ספירה צריך לספור יום אחרי יום ללא שום דילוגים, דהנה הראשונים הביאו מהגאונים דאדם ששכח לספור יום מספירת העומר, יכול ביום השני לספור אתמול היה כך וכך בעומר והים כך וכך בעומר, [וה"ה אם שכח כמה ימים, יכול לתקן עי"ז שיאמר שלשום היה כך וכך, אתמול היה כך וכך, והיום כך וכך].

ולכאורה יש להקשות בעיקר טעמם של הגאונים, דממ"נ אם הם למדו שמצות ספירת העומר כל יום היא מצוה בפני עצמה, א"כ מדוע אם שכח לספור יום אחד, הוא יכול לתקן ולהשלים ביום שלמחרת ולספור גם את של אתמול, הרי כל יום זה מצוה בפני עצמה, ואיך יכול לקיים את המצוה של אתמול, וכן מדוע רק אם מתקן את של אתמול יכול להמשיך לספור, הרי אם כל יום הוא מצוה בפני עצמה אז גם אם לא יתקן את של אתמול הדין היה צריך להיות שיוכל להמשיך ולספור.

מתוך דברים שנאמרו ע"י מורנו הרב שליט"א והיו למראה עיניו.
עם כל זה, כל טעות יש לתלות בהבנת הכותב.
לתרומות ולהערות ניתן לפנות לטל': 03-9581513

לע"נ
הגאון רבי אליהו
אבא שאול זצוק"ל
ראש ישיבת אור לציון

לע"נ

מרן שר התורה
רשכבה"ג רבינו הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

לע"נ
הגאון רבי צבי יהודה
גרשנבוין זצוק"ל
ראש ישיבת שכר שכיר